

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Adam in statu innoce[n]tiæ angelos per essentiam viderit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

bat. n. ei in quantum erat totius humani generis instructor, ut non haberet confusam cognitionem: sed distinctam qua instruire posset. & per hoc etiam oportuit, quod intellectus eius non esset in sui principio, sicut tabula non scripta: sed haberet plenam notitiam ex diuina operatione. Nec hoc alijs competebar hominibus, quod non illituebatur ut principium humani generis. & per hoc patet solutio ad quartum, & quintum, & sextum.

Ad septimum dicendum, quod hoc quod angelus factus est in plena cognitione rerum naturalium, competeat ei ex debito suae naturae, non autem homini: sed ex operatione diuina, & ideo adhuc remanet natura humana infra angelicam, sicut etiam corpus hominis naturaliter est imperfectius celesti corpore: quamuis corpus Adae virtute diuina acceptit quantitatem perfectam in principio, quod celesti corpori competeat ex debito suae naturae.

Ad octavum dicendum, quod intellectus Adae non poterat actu esse multa intelligibilia, quasi actu ab eis informatus: poterat tamen simul multis habitualiter informari.

Ad nonum dicendum, quod illa ratio praecedit quoad illa potentia totaliter perficitur per unam perfectionem, sicut forma substantialis perficit materiam, & color potentiam superficiei: sed unus habitus scientiae non complet potentiam intellectus, quantum ad omnia intelligibilia, & ideo non est simile.

Ad x. dicendum, quod Adam habuit cognitionem omnium naturarum non in verbo, sed in propria natura, & in sua intelligentia. Qui quidem duplex modus cognoscendi non distinguitur penes species rerum, prout eis aliquid cognoscitur: sed prout ipsae sunt, quae cognoscuntur, quia etiam quoniam intellectus cognoscit res in propria natura, non cognoscit eas, nisi per species quas penes se habet. Quando igitur per species quas penes se habet, dicitur intellectus in ipsis res, quae sunt extra animam, tunc dicitur cognoscere res in propria natura: quoniam autem intellectus consistit in ipsis speciebus considerans naturam & dispositionem ipsarum specierum, tunc dicitur cognoscere res in sua intelligentia, ut pote cum intelligit se intelligere, & modum quo intelligit, quod igitur dicitur, quod res nondum oēs erant in propria natura, & ita in propria natura cognosci non poterant, non sequitur. Cognoscere. n. rem in propria natura dicitur dupliciter. Vno modo, per modum enunciationis, dum scilicet cognoscitur res ipsa in sua natura propria, quod non potest esse nisi quoniam in natura propria est, & sic Adam non cognouit oēs res in propria natura, quia nondum erant oēs in propria natura: nisi dicamus quod non erant in propria natura perfecte, sed imperfecte: quia omnia quae postmodum producta sunt in operibus sex dierum, praecesserunt secundum aliquem modum, ut patet in Aug. super Gen. Alio modo dicitur quis cognoscere rem in propria natura per modum definitionis, scilicet dum cognoscit aliquis quid sit propria natura alicuius rei, & sic etiam res non existens potest in propria natura cognosci: ut si oēs leones essent mortui possem scire, quid sit leo, & sic res tunc non existentes Adam in propria natura cognoscere poterat. Similiter nihil prohibet, quod oēs creaturae per suas similitudines in eius intelligentia essent, quamuis non omnes sensu comprehenderit: quia & si non sit contra dignitatem primi status, quod potentia superior ab inferiori recipiat, erat tamen contra perfectionem, quae primo homini debebatur, ut cōderet sine plenitudine scientiae, solummodo ex sensibus scientiam accepturus.

Ad xi. dicendum, quod Adam in cognitione proficere potuit dupliciter. Vno modo, quantum ad ea quae nesciuit, ad quae scilicet naturalis ratio se extendere non potest, in quibus potuit proficere, partim ex reuelatione diuina, sicut in cognitione diuinorum mysteriorum, partim ex sensuum experimento: sicut in futurorum cognitione, quae cum adimplebatur, nota sibi fuissent, cum prius fuissent ignorata. Alio modo, quantum ad ea quae sciebat, ut scilicet id, quod sciebat tantummodo per scientiam mentis, postmodum posset cognoscere etiam per experientiam sensus.

Ad xii. dicendum, quod illa verba Augustini non sunt sic intelligenda, ut intelligatur Adam ex naturae operibus oportuisse naturae virtutem cognoscere: sed quia natura quam interitus mente cognoscere oportet, experiebatur secundum id, quod in eius notitia praexistebat, & hoc erat ei delectabile.

Ad xiii. dicendum, quod angeli non parerunt a nescientia rerum naturalium, sed a nescientia diuinorum mysteriorum, quae etiam nescientia Adam fuit, ut dictum est, & ad hoc etiam ipsa illuminatione angelica indiguit.

Ad xiiii. dicendum, quod etiam ab condita conditum sunt de illis, ad quae cognoscenda ratio naturalis non se potest extendere. vnde simile iudicium est de his, & cognitione futurorum contingentium.

Ad xv. dicendum, quod Adam non poterat nisi quod ordinate uoluerat, hoc est ut hoc quod uellet in tempore appeteret habere, nec uellet id, quod iam non competebar.

Ad xvi. dicendum, quod Adam quatenus ad corpus habuit perfectionem naturalem, non autem supernaturalem, quae est perfectio gloriae de non sequitur quod secundum animam habuit perfectionem cognitionis, nisi naturalis.

Ad xvii. dicendum, quod praecognitio futurorum est quidem perfectio naturae humanae, quia ad perfectiorem etiam post lapsum: non autem quod ita sit in ini naturalis, unde non oportuit quod tale perfectionem Adam haberet. Solum enim Christo competeat, ut omnia ipsi sint collata, quae alij sancti per gratiam habuerunt, eo quod ipse est nobis principium gratiae, sicut Adam principium naturae, ratione cuius perfectio naturalis cognitionis sibi debebatur.

Ad xviii. dicendum, quod de ratione status innocentiae erat, ut Adam omnes uirtutes haberet, quia quaecumque ei de essent, in istam originalem non haberet: non autem est de necessitate innocentiae omnem cognitionem habere, unde non est simile.

Ad alium dicendum, quod Adam legitur animabus nomina imposuisse, & eorum naturas noui per se, & per consequens omnium aliarum rerum naturalium: sed ex hoc non sequitur, quod ea quae sunt in propria naturalem cognitionem, cognouerit.

ARTICULVS V.
Vtrum Adam in statu innocentiae cognouerit, seu uiderit angelos per essentiam.

QUINTO quaeritur, utrum Adam in statu innocentiae angelos per essentiam uiderit. & videtur quod sic, dicit enim Greg. 4. Dist. 10. In paradiso homo assueuerat uerbis Dei profiri, beatorum angelorum spiritibus cordis munditia & celsitudine uisionis interesse, ergo uiderit, quod per altitudinem uisionis suae ad ipsos angelos uidendos attingit.

g. super Gen. 22. c. 5. 10. 3.

K

ARTICULVS V.

Vtrum Adam in statu innocentiae cognouerit, seu uiderit angelos per essentiam.

QUINTO

quaeritur, utrum Adam in statu innocentiae angelos per essentiam uiderit.

& videtur quod sic, dicit enim Greg. 4. Dist. 10.

In paradiso homo assueuerat uerbis Dei profiri, beatorum angelorum spiritibus cordis munditia & celsitudine uisionis interesse, ergo uiderit, quod per altitudinem uisionis suae ad ipsos angelos uidendos attingit.

¶ 2 Præ. Gen. 2. sup illud, immisit Deus soporē &c. dicit gl'of. Eccl'as re dē intelligitur ad hoc immittit, ut mens Adæ particeps angelicæ curiæ intraret in sanctorum, & Dei intelligeret nouissima: sed non potuit esse particeps angelicæ curiæ, nisi angelos cognouerit. ergo angelorum notitiam habuit.

¶ 3 Præ. Magister dicit in 2. dist. 2. lib. quod homo scientiam habuit rerum propter se factarum: sed inter alias creaturas angeli propter hominē quodammodo facti sunt, vt Magister dicit 1. dist. lib. 2. ergo habuit notitiam angelorum.

¶ 4 Præ. Difficilius est facere aliquid, quod est intelligibile in potentia, intelligibile actū, & intelligere illud, quam intelligere illud, quod est de se actū intelligibile: sed intellectus Adæ poterat facere species rerum materialium esse intelligibiles actū, quæ de se sunt intelligibiles in potentia, & per hoc intelligere res materiales. ergo multo fortius poterat intelligere ipsas essentias angelorū, quæ de se sunt intelligibiles actū, cum sint a materia immunes.

¶ 5 Præ. Quod aliquis non magis intelligat ea, quæ de se sunt intelligibilia, conringit ex defectu intellectus sui: sed angelorum essentia sunt de se magis intelligibiles, quam essentia rerum materialium, nec aliquis defectus in intellectu Adæ erat. Cum igitur cognosceret res materiales per essentiam, multo fortius angelos per essentiam cognoscere poterat.

¶ 6 Præ. Intellectus potest intelligere res materiales, abstrahendo quidditatē a supposito materiali. & si illa quidditas est iterum suppositū habens quidditatē, poterit pari rōne ab illo quidditatē abstrahere: & cum non sit abire in infinitum, deueniet tandem ad hoc quod intelliget quidditatē aliquā simplicē, non habentem aliam quidditatē. sed hōi est quidditas substantiæ separata, scilicet angeli. ergo intellectus Adæ potuit cognoscere angeli essentiam.

¶ 7 Præ. Secundum Philosophum 3. de Aia. Intellectus propter hoc, quod est in potentia non cōiuncta organo, nō corrūpitur ab excellenti intelligibili: non enim minus intelligit infima, postquā intellexit maxime intelligibile: sed magis, cuius cōtrarium in sensu accidit: sed intellectus Adæ in statu innocentie erat integer & perfectus. ergo nō impediatur ab excellentia alicuius intelligibilis, quin illud intelligere possit, & ita poterat angelos per essentia cognoscere, cum hanc cognitionem impedire non uidebatur, nisi ipsius intelligibilis excellentia. ergo &c.

¶ 8 Præ. Sicut supra dictum est, Adā mox conditus habuit omnem cognitionem, ad quam naturaliter homo peruenire potest: sed naturaliter homo peruenire potest ad hoc, ut substantias separatas per essentiam cognoscat, ut patet ex multorum philosophorū sententijs, quas Commenta. tangit in 3. de Aia. ergo Adā angelos cognoscebat per essentiam.

¶ 9 Præ. Constat quod Adā animam suam per essentiam nouerat: sed essentia animæ est a materia immunis, sicut & angeli. ergo & angelum cognoscere per essentiam poterat.

¶ 10 Præ. Cognitione Adæ media fuit inter cognitionem nostram, & cognitionem beatorum: sed beati uident & cognoscunt essentiam Dei, nos autem cognoscimus essentias rerum materialium: inter Deum autem & res materiales sunt substantiæ spirituales, scilicet angeli. ergo Adā per essentiam angelos cognouit.

SED CONTRA, nulla potentia in cognoscendo potest extendere se ultra suum obiectum: sed obiecta

A anima intellectiua sunt phantasmata, ad quæ ita se habet anima intellectiua, sicut sensus ad sensibilia, vt dicitur in 3. de Anima. ergo anima nostra nō potest se extendere ad cognoscendum, nisi ea, in quæ ex phantasmatibus deuenire potest: sed essentia angelorum excedit omnia Phantasmata ergo homo naturali cognitione, qua posuimus Adā perfectum, non potest peruenire ad hoc, vt cognoscat angelos per essentiam, sed dicendū, quod quāuis angelus non possit per phantasmata apprehendi, tamen effectus eius aliquis potest sub phantasmate deprehendi, & ex tali effectu potest angelus cognosca.

¶ 2 Sed contra, nullus effectus qui non æquat suam causam, est sufficiens ad hoc, quod per ipsum suæ causæ essentia cognoscatur, alias cognoscentes Deū ex creaturis essentia Dei viderent, quod falsum est: sed effectus corporeus qui solus in phantasmate deprehendi potest, est talis effectus, qui non æquat virtutem Angeli. ergo per hōi effectum nō potest cognosci de angelo quid est: sed solū, an sit, sed dicendū, quod Adā per aliquē effectum intelligibilē angelos cognoscere poterat, secundum id, quod dicit Auic. quod intelligentias esse in nobis, nihil aliud est, quam impressiones earum esse in nobis.

¶ 3 Sed contra, quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum eius in quo recipitur: sed modus animæ humanæ est infra modum angelicæ naturæ. ergo impressio facta ab angelo in animam humanam, siue lumen angelicum quo mentē illuminat, est in anima humana inferiori modo ab angelica natura. Cū igitur anima cognoscat aliquid per modum quo cognitum est in ipsa, anima per huiusmodi impressionem non pertinget ad cognoscendum angelum, secundum quod est in essentia sua.

RESPON. Dicendū, quod duplex est cognitio, qua aliquid cognosci potest: vna, qua cognoscitur de re, an sit, & sic Adā in statu innocentie angelos cognoscebat, & naturali cognitione & diuina reuelatione, multo familiarius & plenius quā nos cognoscimus. Alia est, qua cognoscitur de re quod est, & hoc est cognoscere rem per essentia suam, & sic Adā, vt mihi videtur, angelos in statu innocentie non cognoscebat. Cuius rō est, quia duplex cognitio Adæ attribuitur, scilicet cognitio naturalis, & cognitio gratiæ. Quod autem cognitione naturali angelos per essentia nō cognouerit, ex hoc potest certum esse. In nullo genere potest passiuam naturalem se extendit ultra id, ad quod se extendit potentia actiua eiusdem generis: sicut potentia passiuam in natura nō inuenit, nisi respectu eorū ad quæ aliqua potentia actiua naturalis se potest extendere, vt Commen. dicit 9. Metaphys. in anima autē

D humana intellectu duplex potentia inuenitur, vna quasi passiuam, intellectus possibilis, & alia quasi actiua, intellectus agens. Vnde intellectus possibilis naturaliter nō est in potentia, vt in eo fiat, nisi ea quæ intellectus agens natus est facere, quis per hoc non excludatur, quin aliqua alia in eo fieri possint operatione diuina: sicut & in natura corporali per operationē miraculi. Actione autē intellectus agentis nō sūt intelligibilia ea, quæ sunt de seipsis intelligibilia, cuiusmodi sunt essentia angelorū, sed ea, quæ sunt de seipsis potentia intelligibilia, qualia sūt essentia rerū naturalium, quæ per sensum & imaginationem capiuntur. vñ in intellectu possibili naturaliter non fiunt, nisi illa species intelligibiles, quæ sūt a phantasmatibus abstractæ: per hōi autē species impossibile est peruenire ad intuentia essentiam substantiæ

Quæst. disp. S. Tho. FFF 3 sepa-

separata, cū sint impropotionabiles, & quasi alterius generis cum ipsis essentis spiritualibus, & ideo naturali cognitione homo non pōt perungere, vt cognoscat angelos per essentia. Similiter nec Adā cognitione gratia hoc potuit. Cognitione n. gratia est eleuatio, quam cognitio natura: sed hac eleuatio potest intelligi, vel quantum ad intelligibile, vel quantum ad modū intelligendi: quantum ad intelligibile quidem per gratiam eleuatur cognitio hominis sine mutatione status, sicut cum per gratiam fidei eleuatur ad cognoscendum ea, quae sunt supra rōnem, & similiter per gratiam prophetiae: sed quantum ad modum cognoscendi non eleuatur humana cognitio, nisi status mutetur. Modus autē, quo naturaliter cognoscit intellectus eius, vt a phantasmatis accipiat, vt dictum est. Vnde, nisi homo in aliū statū mutetur, oportet quod etiā in cognitione gratiae, quae est per reuelationem diuinam, semper intellectus inspiciat ad phantasmata, & hoc est qd Dionys. dicit i. e. Cal. Hier. quod impossibile est nobis aliter lucere diuinū radiū, nisi varietate sacrorū velaminum circumuelatum. Adā autē in statu innocētia erat in statu viatoris. vnde in omni tali cognitione oportebat, quod aspiceret ad phantasmata. Isto autē modo cognoscendi non possunt essentiae angelorū videri, vt iam dictū est. Vnde nec naturali cognitione, nec gratuita Adā angelos per essentia cognouit, nisi forte ponamus eū per gratiam in altiore statu eleuatum, sicut fuit Paulus in raptu.

In isto art.

Parum ante med. illius.

In isto art.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ex illa auctoritate Greg. non potest haberi, nisi quod Adā angelos cognouerit in quadam celsitudine visionis: non tamen tanta, quae pertingeret ad eorum essentiam.

AD SECVNDVM dicēdū, qd si sopor Adē intelligatur talis ecstasis fuisse qualis raptus Pauli, nihil phiberet dici quod in illo raptu angelos per essentia viderit: sed hoc erat supra eōm modū cognitionis, qui tūc sibi cōpeterat. Si autē sopor ille nō talis ecstasis intelligatur fuisse, vt Adā secundu quid in statu beatorum eleuaretur: sed sicut solet mens prophetarū eleuari ad diuina mysteria intuēda, sicut verba glōsae sonare videntur, tunc dicitur particeps angelicae curiae fuisse per quandā cognitionis eminentia: quae tamen vsq; ad eorum essentiam non pertingebat.

AD TERTIVM dicēdū, qd Adā habuit cognitionē angelorū, inquantū erant pp ipsum facti. Sciuit. n. eos esse cōsortes suae beatitudinis, & ministros suae salutis i via, inquantū cognouit distinctionē ordinū, & eorū officia multo meli⁹, quā nos cognoscām⁹.

AD QVARTVM dicēdū, qd difficultas in intelligendo accidit dupliciter. Vno modo, ex parte cognoscibilis: alio modo, ex parte cognoscentis. Ex parte cognoscibilis difficultus est facere aliqd intelligibile, & intelligere ipsum, quā intelligere id, qd est in se intelligibile: sed ex parte cognoscentis pōt esse difficultus ad cognoscendū quā id, quod est in se intelligibile, & hoc cōuenit intellectui humano pp hoc, quod non est proportionatus ad intelligendum naturaliter essentias separatas, ratione iam dicta.

In corp. art.

AD QVINTVM dicēdū, quod intellectus Adā nō patiebatur defectū alicuius pfectionis, quae sibi inesse deberet: habebat tñ aliquos defectus naturales, inter quos vnus erat quod oportebat eum in cognoscendo ad phantasmata inspiciere, quod quidem intellectui humano naturaliter cōuenit, ex hoc quod est in infimis in ordine intellectuū.

F AD SEXTVM dicendum, qd intellectus pōt abstractendo peruenire ad quidditatem rei naturalis, non habētem aliam quidditatem, quam quidē intelligere pōt: quia eam a phantasmatis abstractit, & est facta intelligibilis p lumen intellectus agentis, ex quo hēt qd ea possit perfici sicut ppria perfectione: sed ex hac quidditate non pōt allurgere ad cognoscendum essentia substantiae separatae, eo quod illa quidditas est omnino deficiens a representatione illius quidditatis, cum non omnino eodē modo quidditas inueniatur in substantijs separatis, & rebus materialibus: sed quasi equiuoce, vt dicit Commentar. 3. de Anima. Dato etiam quod per hanc quidditatem possit cognoscere quidditatem substantiae separatae in quodam communi: non tamē ad hoc poterit essentiam angeli, ita quod sciret differentia trinitatis, quae essentia separatae ab alijs essentijs separatis.

G AD SEPTIMVM dicēdū, qd intellectus humanus, quāuis ab intelligibili excellit non contempnit inuenitur in eo defectus pportionis ad hoc, qd naturaliter possit perungere ad maxima intelligibilia. vnde ex verbis philosophi non potest haberi, quod maxima intelligibilia intelligat: sed solū hoc quod si ea intelligeret, non minus intelligeret alia.

AD OCTAVVM dicēdū, qd hanc quaestione Philo. insolutam dimisit in 3. de Aīa, vbi quarit vtrū intellectus coniunctus possit separata intelligere nec alibi inuenit eam soluite in libris eius, qui ad nos peruenant: sequētes vero ipsum in hoc discordauerunt.

H Quidam. n. dixerunt, quod intellectus noster non pōt perungere ad intelligēdum separatas essentias. Quidam vero posuerunt, quod ad hoc pertingere possit. horum autem quidam vsi sunt rationibus insufficientibus, sicut Anempace, cuius est ratio modica de quidditate, & Themistius, cuius est ratio modica de facilitate intelligendi, quas Commentar. 3. de Anima soluit. Quidam vero vsi sunt positionibus extraneis, & contra fidem, sicut Alex. & ipse Commentar. enim dicit, quod intellectus possibilis cum sit generabilis & corruptibilis, secundum eum nullo modo potest perungere ad hoc, quod substantias separatas intelligat: sed in fine suae pfectionis pertingit ad hoc, qd intelligentia agens, quae ponit quandam substantiam separata, contempnitur nobis quasi forma, & in illo statu intelligitur per intelligentiam agētem, sicut nunc intelligimus per intellectū possibilem, & quia intelligentia agens cum sit substantia separata intelligit substantias separatas, inde est quod in illo statu, intelligitur substantias separatas, & in hoc consistit vltima felicitas hominis secundum eum: sed quia non videtur esse possibile quod id, quod est in corruptibile & separatum ut intellectus agens, continetur in forma intellectui possibili, qui secundum Alexandrum est corruptibilis & materialis, ideo alijs vsus est, qd ipse intellectus possibilis sit separatus & incorruptibilis. vnde Themistius dicit, quod intellectus possibilis est etiam separatus, & quod in natura est ad lumen intelligere, res materiales: sed etiam substantias separatas, & quod intelligibilia eius non sunt noua, sed aeterna, & qd intellectus speculatiuus quo nos intelligimus, est compositus ex intellectu agente & possibile: sed si hoc est, cum intellectus possibilis a principio nobis cōtinetur, tunc ab ipso principio substantias separatas cognoscere possemus, & ita cōmēnt. tertiam viā ponit mediā inter opinionem Alexandri, & Themistij, dicit. n. intellectum possibilem

con. 17. in. 1.

con. 17. in. 1.

